

Slintavka a kulhavka je jedno z nejnakažlivějších infekčních onemocnění na světě

Slintavka a kulhavka je vysoce nakažlivé virové onemocnění hospodářských zvířat. Tato nemoc projevující se horečkou a tvorbou puchýřů útočí především na skot, prasata, ovce, kozy a vysokou zvěř. Jedná se o velmi nebezpečnou nákazu, kvůli níž jsou čas od času vybíjena celá stáda hospodářských zvířat. Chovatelé psů a koček mohou být naopak v klidu, na jejich mazlíčky se nemoc nepřenáší.

Když se řekne **slintavka a kulhavka**, leckdo si možná představí slintajícího Zdeňka Svěráka v české komedii Vesničko má středisková. Přestože je **slintavka a kulhavka** častým tématem různých žertů, ve své podstatě rozhodně k smíchu není.

Vzpomeňte si například na rok 2001, kdy v zemích západní Evropy propuklo toto onemocnění ve velkých rozměrech a celkově muselo být utraceno téměř 6 miliónů krav. **Slintavka a kulhavka** měla tehdy také ohromný dopad na ekonomiku západoevropských států, například Velká Británie přišla kvůli této rozsáhlé epidemii o 13 miliard dolarů.

Co je slintavka a kulhavka?

Pojďme si však představit, co se skrývá za termínem **slintavka a kulhavka**. Jedná se o velmi nebezpečné onemocnění hospodářských zvířat a volně žijících sudokopytníků, které je vysoce nakažlivé. Původcem onemocnění je malý (25 - 30 nm) neobalený **RNA virus z čeledi Picornaviridae**. Do této čeledi virů patří mimo jiné také viry způsobující žloutenku typu A či dětskou obrnu.

Hlavním rysem slintavky a kulhavky je však její **extrémně vysoká nakažlivost**. Stačí, když se například nakazí jedna kráva v celém stádě, a během pár dní už je infikované celé stádo. Slintavka a kulhavka patří vskutku k nejnakažlivějším infekčním onemocněním na světě.

Jak se slintavka a kulhavka projevuje?

Už název tohoto onemocnění naznačuje, jaké jsou její projevy. Nakažená **zvířata slintají**, neboť se jim v ústech začnou tvořit velmi **bolestivé praskající puchýře a afty**. Puchýře se však postiženým zvířatům netvoří jen v ústní dutině, ale i na mulci, nozdřích nebo právě na **paznehtech a spárcích**, kvůli čemuž zvířata **kulhají**.

Dalším charakteristickým projevem slintavky a kulhavky je také **horečka**. Zvířata postižená slintavkou a kulhankou se navíc chovají apaticky, skřípají zuby, mají nechut k žrádlu a ulehají. Nejvíce příznaků tohoto onemocnění většinou vykazují dojnice. Pro dospělá zvířata tato nemoc není ve své podstatě smrtelná, musí se však nechat utratit, jelikož i po uzdravení zůstávají dlouhodobými nositeli viru. Slintavka a kulhavka je ovšem smrtelná pro mláďata, jakými jsou selata, jehňata a kůzlata. Virus totiž postihuje **myokard** mláďat, která tak náhle hynou bez jakýchkoli příznaků.

Slintavka a kulhavka se také projevuje na výkonnosti hospodářských zvířat. Dochází ke **snižování produkce** a kondice zvířat. Slintavka a kulhavka je tedy opravdu noční můrou všech zemědělců, pro něž je výskyt tohoto onemocnění v jejich stádě doslova likvidační.

Jaká zvířata slintavka a kulhavka postihuje?

Už byla řeč o tom, že slintavka a kulhavka postihuje hospodářská zvířata. Nejnáchylnějšími zvířaty jsou v tomto smyslu ovce, prasata a skot. Souhrnně se však dá říci, že slintavka a kulhavka může napadnout prakticky všechny sudokopytníky. Kromě hospodářských zvířat jsou v ohrožení také volně žijící sudokopytníci, kteří se **slintavkou a kulhankou** nakazí nejčastěji od hospodářských zvířat, jež jsou vůči tomuto onemocnění náchylnější. V našich podmínkách to tak znamená, že slintavkou a kulhankou mohou trpět kromě hospodářských zvířat například jeleni, srnci, daňci, mufloni či divoká prasata.

Slintavka a kulhavka ovšem postihuje i exotická zvířata jako jsou žirafy, okapi, velbloudi, lamy, alpaky, buvoly, antilopy nebo pakoně. Tato zvířata samozřejmě mohou slintavkou a kulhankou onemocnět jak ve volné přírodě, tak i v zoologické zahradě. Kromě sudokopytníků byla existence **slintavky a kulhavky** potvrzena také na největším suchozemském savci - na **slonovi**.

Jak se slintavka a kulhavka šíří?

Že je slintavka a kulhavka jedním z nejnakažlivějších infekčních onemocnění jsme již mluvili. Ale proč tomu tak je? Především kvůli tomu, že se slintavka a kulhavka **šíří různými způsoby**. Virus se přenáší jednak **přímým kontaktem** s nakaženým zvířetem anebo dalšími nepřímými cestami. To

znamená například **slinami, močí, výkaly**. Tento virus mohou také šířit lidé, kteří zkonsumují maso či mléko z nemocného zvířete. Významnými přenašeči jsou také **ptáci, potulní psi a kočky**. Slintavka a kulhavka se však může šířit také vzduchem ve formě aerosolu, a to na vzdálenost až 60 km nad pevninou a 300 km nad mořem.

V našich podmínkách navíc před slintavkou a kulhankou není obrana, jelikož **neexistují účinné vakcíny**. I kvůli tomu, že zde není žádná prevence, tak se virus může nekontrolovaně šířit všemi směry. Jen pro představu – **jedna nakažená kráva** tímto virem kontaminuje okolní prostředí během jediného týdne více než jednou miliardou infekčních jednotek!

Jaké má slintavka a kulhavka důsledky?

Přestože **slintavka a kulhavka** vyvolává u dospělých zvířat pouze 5 procentní úmrtnost, dá se říci, že je pro zvířata svým způsobem smrtelná. I když totiž zvíře nemoc zvládne, tak se na další dva roky stane nositelem viru této nebezpečné nemoci. Nakažená zvířata se tak musí nechat utratit, v opačném případě by to existovalo ohromné riziko, že se **slintavka a kulhavka** bude šířit stále dál a dál.

Zvířata se navíc musí po utracení spálit, a to z toho důvodu, že tento virus nevydrží teploty nad 50°C. Vyčistit se ale musí i prostředí okolo nakažených zvířat, v němž může virus přebývat. Například na seně či slámě vydrží virus 20 týdnů, v blátě dokonce až půl roku. Z tohoto důvodu se vždy **vyhlašuje karanténa**.

Infekční onemocnění hospodářských zvířat zvané slintavka a kulhavka má samozřejmě také **obrovské důsledky pro zemědělce a chovatele zvířat**. Zemědělci, kteří do zvířat investovali své peníze a počítali s jejich návratností, tak po kvůli nákaze a následnému utracení o svou investici přijdou. Stát ovšem obvykle postižené zemědělce odškodní. Během zmiňované epidemie v roce 2001 například francouzská vláda vyhlásila, že chovatelům vyplatí 500 franků za jednu ovci a 5000 franků za kus skotu, který bude muset být kvůli nemoci utracen.

Kde se slintavka a kulhavka vyskytuje?

Slintavka a kulhavka je ve světě velmi rozšířená. Toto onemocnění se **běžně vyskytuje v Jižní Americe, Asii** a státech střední a severní **Afriky**. Ke globálnímu šíření slintavky a kulhavky došlo po druhé světové válce. Jedinou zemí, kde nebyl výskyt slintavky a kulhavky nikdy potvrzen, je **Nový Zéland**. V Severní Americe se například tento virus neobjevil od roku 1929, v České republice byl naposledy hlášen ve druhé polovině 80. let.

Může slintavka a kulhavka ohrozit lidi a jejich mazlíčky?

Ano i ne. Přenos viru, který způsobuje slintavku a kulhavku, na člověka je sice vzácný, ale už se v historii v několika případech uskutečnil. U lidí však projevy této nemoci nejsou tak silné a bolestivé jako u zvířat. Slintavka a kulhavka se u člověka projevuje **afty na rtech, v ústech, dásních či na jazyku**, které podobně jako u zvířat vyvolávají slintání. Pokud tedy někdy v budoucnu opět vypukne epidemie slintavky a kulhavky (což samozřejmě nechceme přivolávat!), tak rozhodně nemusíte panikařit a bát se o život.

Strach také rozhodně nemusíte mít o své pejsky či kočky. Vaši domácí mazlíčci totiž nemohou slintavkou a kulhankou onemocnět. A že u svých domácích mazlíčků sledujete příznaky, kterými je charakteristická slintavka a kulhavka? Slintání je u některých psů naprosto běžné a kulhání může být způsobeno nějakým poraněním na noze.

Kdy se slintavka a kulhavka poprvé objevila?

Poprvé byla slintavka a kulhavka zmíněna v práci italského filozofa a lékaře Girolama Fracastora, který popsal příznaky tohoto onemocnění u hospodářských zvířat. Nedá se však rozhodně říci, že se v této době poprvé slintavka a kulhavka objevila. Už totiž v roce 350 let před naším letopočtem slavný **Aristoteles** popsal jakýsi mor skotu, který nápadně připomíná slintavku a kulhavku. Na našem území byla slintavka a kulhavka poprvé zaznamenána na konci 19. století.